

deno osim upotrebe bavarskog dijalekta, te na d/ bavarske šlagere koji, kao i u drugim zemljama, podliježu pomodnim glazbenim trendovima, a nastaju u "tvornici šlagera" u skladu s ukusom i zahtjevima publike. Ovaj kraći pregled autor zaključuje zanimljivom pretpostavkom po kojoj se bavarska pop-glazba ne bi smjela smatrati štetnim nametnikom koji potiskuje izvornu narodnu glazbu; potonja bi se aktivnije morala uključiti u dijalog i međusobno natjecanje s popom što bi, po Unterstätgeru, narodnu glazbu podstaknulo na življe i opsežnije djelovanje i postojanje od dosadašnjeg.

Iako skromna po svom uvezu i načinu tiskanja, ova publikacija mnoštvom likovnih priloga i notnih primjera te zanimljivim idejama, analizama i prijedlozima za rješavanje suvremenih problema i pojava zaslužuje vidno mjesto unutar još mlade biblioteke o aktualnim sadržajima s područja etnomuzikologije danas.

RUŽA BONIFAČIĆ

Ljubinko Miljković, Računari i etnomuzikologija, (Izveštaji i studije, br.1), RTV Beograd, Centar za istraživanje programa i auditorijuma, Beograd 1986, 100 str.

Publikacija je nastala kao rezultat istraživanja uloge kompjutera i mogućnosti njegove primjene na području etnomuzikologije. Rad nosioca ovog projekta Ljubinka Miljkovića (autora knjige), dr. inž. Veselina Milovanovića (od 1965. do smrti 1973), te Branislava Mijatovića, matematičara (od 1981. do danas), temeljio se na uvjerenju da etnomuzikologija, kao i druge znanosti koje svoj rad baziraju na egzaktnoj i metodičnoj spoznaji, mora dati svoj odgovor i doprinos pozivu kompjutorske znanosti.

U Jugoslaviji se veoma malo ili skoro uopće nije posvećivala pozornost ovom području, pa ovaj rad valja promatrati kao pionirski, te mu, kao takvom, pridati i posebno značenje i hvalu. U skladu s navedenim okolnostima prva namjena publikacije jest da či-

taoca uvede, upozna s problemom povezanosti računara i etnomuzikologije, a zatim da objasni i naglasi nužnost primjene računara u sređivanju i obradi podataka.

Nagovještaj ove potrebe za strojnom analizom brojnijih podataka pojavio se već 1953. godine sa studijom M. Vasiljevića *Trohejski metrički oblici u muzičkom folkloru naroda Jugoslavije*. Manualna statistička obrada podataka koju je Vasiljević morao u to vrijeme primjenjivati, ukazala je na brojne poteškoće, kompliciraniji, sporiji a i tematski ograničeniji rad.

Svjesni neusporedivo većih i efikasnijih istraživačkih mogućnosti koje nudi automatska obrada podataka (AOP), navedeni autori započeli su sredinom 70-tih godina istraživati ovo područje; cilj im je bio - stvaranje sustavnog pristupa AOP-u koji bi se primjenjivao, kako unutar većeg broja podataka jedne etnografske regije, tako i kod analize i usporedbe glazbenog folkloru različitih regija.

U ovoj publikaciji skraćeno su prikazane sve faze rada - od teorijskog pristupa problemu, povijesti razvoja kompjutorskih istraživanja do prikaza metodoloških problema koji su se javili pri projektiranju i razradi sustava. Slijedi objašnjenje kodeksa šifara AOP istraživanja, koji je primijenjen u zborniku Lj. Miljkovića *Muzička tradicija Srbije II - Mačva* (Beograd 1985), a odnosio se na tonske visine, tempo, melodiju, ritam, takt, metriku govorenog i pjevanog teksta, numeričku kvantifikaciju pjevanog metra, glazbenu rečenicu te numeričku kvantifikaciju muzičke rečenice.

Treći dio publikacije sadrži detaljniji prikaz probnog istraživanja - predtesta vokalnih tradicija različitih krajeva Makedonije, Poljesja u Bjelorusiji i Mačve u Srbiji, čija je svrha bila provjera osnovnih istraživačkih zamisli i instrumenata istraživanja. Iz tri zbornika koji obrađuju navedene krajeve (autori: M. Vasiljević, Z. J. Možeško, Lj. Miljković), te studije A. Linina izabrano je 120 oglednih primjera (po 40 iz svakog zbornika). Osnovni kriterij pri izboru primjera bila je reprezentativnost u tonalnim, ritmičkim, metričkim i melopoetskim strukturama i, odgovarajući tome, kvantitet mjera, tempa, ritmičkih i tonalnih kontaminacija, različitih vrsta refrena i svih oblika katektičkih pojava.

Nakon detaljno iznesenih i sustavno sređenih rezultata ovog predtesta, autor zaključuje da u osnovi postoje izvjesne izravne sličnosti koje karakteriziraju sva tri analizirana područja; pored njih su tu i implicitne sličnosti napjeva različitih folklornih regija s istosmjernim razvojnim značenjem i tendencijama. Kao treća i najvažnija ističe se potreba daljnjeg istraživanja koje će potvrditi ili opovrgnuti dosad iznesena mišljenja, a bazirat će se na još većem opsegu baze podataka (u okviru glazbene tradicije Srbije kao organske cjeline).

Publikacija je ukazala na nužnost kompjutorskog pristupa, sistematizacije i obrade postojećeg etnomuzikološkog materijala. No, konkretne primjedbe i zamjerke ovom predistraživanju, a isto tako i prijedloge za daljnji rad, moguće je dati tek nakon aktivnog uključivanja i praćenja rada ove trojice pionira. Publikaciju bi, dakle, valjalo shvatiti kao poziv etnomuzikolozima iz ostalih republika Jugoslavije na zajedničko istraživanje, doprinos razvoju i sve većoj primjeni kompjutora u etnomuzikologiji.

RUŽA BONIFAČIĆ

Ivanka Bakrač, Narodna nošnja Kupinca, Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1986, 69 str, 10 tabli fotografija, 4 table crteža; Nerina Eckhel, Narodna nošnja ogulinskog kraja, Ogulin, Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1986, 135 str, 12 tabli fotografija, 6 tabli crteža; Nada Gjetvaj, Narodna nošnja Hrvatske posavine, Gušće, Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1986, 71 str, 10 tabli fotografija, 4 table crteža; Ivica Šestan, Narodna nošnja Baranje, Topolje, Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1986, 70 str, 10 tabli fotografija, 4 table crteža.

Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske nastavlja s izdavanjem novih svezaka svoga *Priručnika za rekonstrukciju nošnje*. Od 1984. ovaj je izdavač svojom bibliotekom *Narodne nošnje Hrvatske* počeo ostvarivati opsežan projekt objavljivanja temeljitih opisa nošnji s pojedinačnih lokaliteta u Hrvatskoj, sa svrhom

da u prvom redu posluže potrebama kulturno-umjetničkih društava koja njeguju i prezentiraju folklorno nasljeđe. Svako pojedinačno izdanje serije oblikovano je prema zadanom obrascu. U *Uvodnim napomenama* prikazano je tekstilno ruketvorstvo i izložen opći osvrt na dotičnu nošnju. Slijedi opis muške i ženske odjeće u poglavljima: *Način i redoslijed oblačenja* (uz žensku je nošnju dodan i *Način češljanja i oglavlje*), te zatim onaj posve praktičan dio s uputama za rekonstrukciju. Tu je ponajprije izvršena dekompozicija originala, a potom napravljen prijedlog za izradu nošnje. Praktični je dio dopunjen i preporukama o načinu održavanja i spremanja odjeće. Iza tekstovnog dijela slijedi ilustrirani dodatak s crno-bijelim i kolor fotografijama, te crtežima krojeva.

Rađena na taj način ova je edicija - uz svoju primarnu svrhu praktičnoga priručnika - doprinos i etnološkoj znanosti. Donosi, naime, nove spoznaje o širokoj paleti odijevanja seoskoga stanovništva Hrvatske u prošlosti, produbljuje znanje o seoskoj proizvodnji tekstila s pripadajućom ergologijom, te upozorava na umijeće ne samo oblikovanja odjevnih predmeta već i svojevrsnih umjetničkih domašaja u zamisli i provedbi ukrasnih dijelova. Preciznim krojevima i ostalim ilustracijama tvori, nadalje, podlogu za analitičko proučavanje cijelog tog segmenta tradicijske kulture.

Nepromjenjiva shema tih izdanja, striktno poštovana od autora, razlogom je što četiri sveska novog kola prikazujemo zajedno. (Isto je učinjeno s prvim kolom, koje je imalo četiri sveska izašla 1984. i 1985, a prikazano je u *Narodnoj umjetnosti* 23, Zagreb 1986, str. 196-197). Novim su knjižicama predstavljene nošnje iz tri lokaliteta koja pripadaju tzv. panonskom tipu nošnje (Kupinec iz Donjeg pokuplja, Gušće iz Hrvatske posavine, te Topolje iz Baranje), dok je jedan (Ogulin) iz graničnog područja, gdje se miješaju elementi panonskog, istočno-alpskog, dinarskog i jadranskog tipa. Pritom je zanimljivo koliko građa, objelodanjena u ovim knjižicama, upozorava na specifičnosti lokalnih suvrstica i onda kada se radi o nošnjama koje pripadaju zajedničkom osnovnom tipu. U nošnji se naime očituje i mnogo toga što je sačinjavalo nekadašnji način